

REX STOUT

REX STOUT
FER-DE-LANCE

INGLISE KEELEST TÖLKINUD JANA LINNART

Originaali tiitel:
Rex Stout
Fer-de-Lance
Vintage 1997

Toimetanud Armand Torm
Kujundanud Villu Koskaru

Copyright © 1934, 1962 by Rex Stout
Tõlge eesti keelde © Jana Linnart ja Tänapäev, 2017

ISBN 978-9949-85-255-0
www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

ESIMENE PEATÜKK

Polnud mingit põhjust, miks mind ei oleks saanud tol päeval õlle järele saata, sest Fairmonti Rahvuspanga juhtum oli eelmisel nädalal lõpetatud, mul ei olnud teha muud kui käske täita ning Wolfe ei kõhelnud kunagi saatmast mind Murray Streetile kingaviksi järele, kui ta seda juhtumisi vajas. Kuid õlle järele saadeti Fritz. Kohe pärast lõunat kutsus kell ta köögist üles, enne kui ta jõudis nõudki ära pesta, ning saanud käsu kätte, läks ta välja ja võttis rotsteri, mille me alati ukse ette jätsime. Tund aega hiljem oli ta tagasi, istmel kõrge kuhi pudelikorve. Wolfe oli kabinetis, nagu meie seda kutsusime – Fritz nimetas seda raamatukoguks –, ning mina lugesin eesruumis raamatut kuulihaavadest, millest ma midagi aru ei saanud, kui silmasin pilku tõstes Fritzi kõnnitee serva keeramas. See oli hea ettekääne jalgu sirutada, seepärast läksin välja ning aitasin tal korvid autost välja võtta ja kööki tassida. Hakkasime pudeleid kappi laduma, kui helises kell. Järgnesin Fritzile kabinetti.

Wolfe tõstis pea. Mainin seda, sest tema pea oli nii suur, et selle tõstmine tundus tõsise ettevõtmisena. Arvatavasti oli pea

tegelikult suuremgi, kui paistis, sest ülejäänud osa temast oli nii tohutu, et iga teine pea peale tema enda oma oleks jäänud selle otsas täiesti märkamatuks.

„Kus õlu on?”

„Köögis, *sir*. Mõtlesin, et panen selle paremat kätt alumisse kappi.”

„Ma tahan seda siia. On see külm? Ning avaja ja kaks klaasi.”

„Küllaltki külm, jah, *sir*. Väga hea.”

Muigasin ja istusin, murdes pead, mida teeb Wolfe paberitükkidega, mille ta oli löiganud väikesteks ketasteks ning lükkas neid kirjutuslaua kattepaperi peal eri asenditesse. Fritz hakkas õlut sisse tooma, korraga kolm pudelit kandikul. Pärast kolmandat retke muigasin jälle, nähes, kuidas Wolfe tõstis pilgu paberitükikeste reale laual ning seejärel lahkuva Fritzi väljuvale seljale. Veel kaks kandikutäit, misjärel Wolfe peatas paraadi.

„Fritz. Kas sa ütled mulle, millal see võiks umbes lõppeda?”

„Õige pea, *sir*. Veel üheksateist. Kokku nelikümmend üheksa.”

„Lollus. Vabanda, Fritz, aga see on selge lollus.”

„Jah, *sir*. Te ütlesite, et üks igast saadaolevast sordist. Ma käisin vähemalt tosinas kaupluses.”

„Olgu. Too siia. Ja pisut tavalisi soolakreekereid. Mitte keegi ei tohi jääda võimaluseta, Fritz, see ei oleks õiglane.”

Selgus, et asja mõte oli, nagu Wolfe mulle selgitas, kui oli palunud mul tooli lauale lähemale tõmmata ja asuda pudeleid avama, et ta oli otsustanud loobuda salaõllest, mida oli aastaid vaadiga ostnud ja keldris külmas hoidnud, kui tal õnnestuks leida legaalne 3,2% õllesort, mis oleks joogikõlbulik. Ta lisis, et oli ühtlasi otsustanud, et kuus kvarti päevas on tarbetu ja võtab liiga palju aega ning edaspidi piirdub ta viiega. Muigasin, sest ma ei uskunud teda, ja muigasin uuesti, mõeldes, kuidas tema kabinet täitub tühjade pudelitega, kui Fritz just päev otsa jalgu rakkudele ei jookse. Ütlesin Wolfe'ile seda, mida olin öelnud juba rohkem kui korra: õlu muudab inimese mõistuse aeglasemaks ning kuna temal voolab õlu nagu oja, kuus kvarti päevas, ei mõista ma, kuidas ta suudab panna oma aju nii kiiresti ja

sügavuti tööle, et keegi teine talle vastu ei saa. Ta vastas nagu varemgi, et see, mis töötab, ei ole tema aju, vaid alakeha närvi-keskus, ja kui ma avasin talle proovimiseks viienda pudeli, ütles ta – samuti mitte esimest korda –, et ei solva mind mu meelitust tähele pannes, sest kui see on siiras, siis olen ma lollpea, ning kui ei ole, siis olen ma suller.

Wolfe matsutas viendat sorti mekkides huuli ja vaatas klaasi tõstes merevaigukarva vedelikku vastu valgust. „See on meeldiv üllatus, Archie. Ma ei oleks seda uskunud. See on muidugi pessimismi eelis: pessimisti ootavad vaid meeldivad üllatused ning optimisti üksnes ebameeldivad. Seni ei ole ükski neist õlledest olnud saast. Nagu sa näed, on Fritz märkinud siltidele hinna ja ma alustasin odavatest. Võta see järgmine.”

Sel hetkel kuulsin köögist nõrka surinat, mis tähendas väliskella, ning see surin pani asjad liikuma. Tol hetkel ei tundunud see küll olevat midagi huvitavat, kõigest Durkin palus teenet.

Durkin oli otsast lõpuni täitsamees. Kui mõelda, kui tuhm on ta enamikus asjades, siis mind üllatab, kuidas ta on nii hea jälitaja. Ma tean, et bullterjerid on juhmid, kuid hea jälitamine tähendab hoopis enamat kui vaid sabas jõlkumist ja Fred Durkin oli hea. Küsisin temalt kord, kuidas ta seda teeb, ja tema vastas: „Ma lihtsalt lähen jälitatava juurde, küsin, kuhu ta kavatseb minna, ning kui ma ta siis ära kaotan, tean, kust teda otsida.” Ma ei ole kindel, et ta teadis, kui naljakas see oli, aga kahtlustan, et siiski. Kui asjad läksid nii, et Wolfe pidi kulusid kärpima nagu kõik teised, alates pankuritest ja lõpetades hulku-ritega, vähendas ta minu ja Saul Panzeri iganädalasi ümbrikke, kuid Durkini oma peatati hoopiski. Wolfe kutsus ta kohale siis, kui teda vaja oli, ja maksis talle päevapalka, nii et ma nägin teda aeg-ajalt ja teadsin, et tema ajad pole kiita. Tööd oli vähe ja ma ei olnud näinud teda kuu või kauemgi, kui uksekell tol päeval helises ja Fritz Durkini kabineti ukse juurde tõi.

Wolfe tõstis pilgu ja noogutas. „Tere, Fred. Kas ma võlgnen sulle midagi?”

Durkin astus laua juurde, kaabu peos, ja raputas pead. „Tere, härra Wolfe. Soovin, et võlgneksite. Kui keegi mulle midagi võlgneks, siis oleksin tal kukil.”

„Võta istet. Kas sa õlut tahad mekkida?”

„Ei, tänan.” Fritz jäi püsti. „Ma tulin teenet paluma.”

Wolfe vaatas uuesti üles ja muigutas pisut oma suuri lihavaid huuli, veidi kokku ja siis jälle lahti ning siis veel kord. Kuidas mulle meeldis vaadata, kuidas ta seda tegi! See oli vist üldse ainus aeg, kui ma elevile läksin, kui Wolfe niiviisi huuli muigutas. Polnud vahet, kas see oli midagi väikest, nagu see lugu Durkiniga, või kui ta oli millegi suure ja ohtliku jälil. Ma teadsin, mis toimub, miski juhtus tema sees nii kiiresti ja see kattis nii palju, terve maailma ühe sähvatusesega, et keegi teine ei suutnud seda mõista, isegi kui ta püüdnuks kõigest hingest seletada, mida ta kunagi ei teinud. Vahel, kui Wolfe oli kannatlikus meeolus, selgitas ta mulle ja see tundus loogiline, kuid hiljem sain aru, et see oli vaid seetõttu, et tõendid olid juba käes. Ütlesin kord Saul Panzerile, et see oli umbes nii, nagu oleksid koos Wolfe'iga pimedas toas, mida kumbki varem näinud ei ole, aga tema kirjeldab sulle kogu sisustust ja kui tuli põlema pannakse, tundub tema selgitus ja see, kuidas ta seda tegi, loogiline, sest sa näed enda ees kõike täpselt sellisena, nagu ta oli kirjeldanud.

Wolfe ütles Durkinile: „Sa tead, et minu rahaline külg on halvenenud. Aga kuna sa ei tulnud raha laenama, siis sinu palve ilmselt rahuldatakse. Milles asi?”

Durkin põrnitses. Wolfe ajas ta alati segadusse. „Kellelgi ei ole vaja rohkem raha laenata kui minul. Kuidas te teate, et asi ei ole selles?”

„Pole oluline. Archie selgitab. Sul ei ole piisavalt piinlik ja sa ei oleks enda naist kaasa toonud. Milles asi?”

Kummardusin lähemale ja sekkusin: „Pagan võtaks, ta on üks! Mu kõrvakuulmine on täiesti korras!”

Wolfe'i hüüglaslikku kogu läbistas kerge lainetus, mida märkasid vaid need silmad, kes olid seda varem näinud. „Muidugi, Archie, vaimustavad kõrvad. Kuulda ei olnudki midagi, daam

ei teinud ühtki heli, mis oleks sellest kaugusest ära kostnud. Ja Fritz ei rääkinud temaga, kuid Fredi tervitades oli tema hääles viisakus, mida ta hoiab õrnema soo tarvis. Kui ma peaksin kuulma Fritzit kasutamas seda hääletooni üksi saabuva mehe puhul, saadaksin ta sedamaid psühhoanalüütiku juurde.”

Durkin ütles: „See on minu naise sõbratar. Tema parim sõbratar, te ju teate, et mu naine on itaallanna. Võib-olla ei tea ka, aga on. Igatahes, tema sõbratar on raskustes, vähemalt ta ise arvab nii. Mulle tundub see liialdus. Maria käib Fannyle peale ja Fanny käib minule peale ja nad mõlemad käivad koos mulle peale, kõik sellepärast, et ma ütlesin kord Fannyle, et teie sees on saatan, mis uurib kõik maailma asjad välja. Tobedus nii öelda, härra Wolfe, aga te ju teate, kuidas mehe keel võib vahel lippama panna.”

Wolfe ütles ainult: „Kutsu ta sisse.”

Durkin läks esikusse ja tuli kohe tagasi, juhatahes enda ees naist. See oli väikest kasvu, kuid mitte kondine, mustade juuste ja silmadega ning läbi ja lõhki itaallanna, kuigi mitte rätikuga sorti. Ta oli keskealine ning nägi oma roosas puuvillases kleidis ja mustas jakis kena ja puhas välja. Ulatasin talle tooli ning ta istus Wolfe'i vastu lambi paistele.

Durkin ütles: „See on Maria Maffei, härra Wolfe.”

Naine naeratas Fredile, paljastades väikesed valged hambad, ning ütles siis Wolfe'ile: „Maria Maffei,” hääldades seda hoopis teisiti.

Wolfe tähendas: „Mitte proua Maffei.”

Naine raputas pead. „Ei, härra. Ma ei ole abielus.”

„Aga hädas sellegipoolest.”

„Jah. Härra Durkin arvas, et te olete äkki piisavalt hea, et...”

„Rääkige meile asjast.”

„Jah, härra. Asi on minu vennas Carlos. Ta on läinud.”

„Kuhu?”

„Ma ei tea, härra. Sellepärast ma kardangi. Ta on kaks päeva ära olnud.”

„Kuhu ta... ei, ei. Need ei ole ilmingud, kõigest faktid.”

Wolfe pöördus minu poole. „Lase käia, Archie.”

Selleks ajaks kui ta oli oma „ei-ei” lõpetanud, oli mul märkmik väljas. Mulle meeldis seda sorti tegusid Wolfe'i ees rohkem teha kui ükskõik millal muidu, sest ma teadsin paganama hästi, et ma olin selles kõva. Kuid see polnud eriline töö, see naine teadis, mis tuleb kirja panna, niisama hästi kui mina. Ta jutustas oma loo kiiresti ja selgelt. Ta oli ühes Park Avenue uhkes korteris majapidaja ja elas seal. Tema vend Carlo, kes oli temast kaks aastat vanem, elas Sullivan Streetil üüritoas. Ta oli metallitöölaine, õe sõnul esmaklassiline, ning teeninud aastaid Rathbun&Crossis ehteid valmistades head raha, ent kuna ta jõi ning ei ilmunud vahel tööle, oli ta üks esimestest, kes majanduskriisi algul lahti lasti. Mõnda aega pärast seda oli ta teinud siin ja seal juhutöid, kulutanud ära oma napid säästud ning elanud eelmise talve ja kevade tänu õe toetusele. Aprilli keskel oli vend lõplikult julguse kaotanud ja otsustanud Itaaliasse naasta ning Maria oli nõustunud teda toetama, oli andnud raha auriku pileti jaoks. Kuid nädal hiljem oli Carlo äkki teatanud, et reis lükkub edasi, ta ei selgitanud, miks, kuid teatas, et ta ei vaja rohkem raha ja saab peagi tagasi maksta kõik, mis õde oli talle laenanud ning võib ehk kokkuvõttes ikkagi Ameerikasse jääda. Vend ei olnud kunagi olnud väga avameelne ning oma plaanimuutuse suhtes jäi ta kangekaelselt salapäraseks. Nüüd oli Carlo läinud. Ta oli õele laupäeval helistanud ja öelnud, et kohtub temaga esmaspäeval, Maria vabal õhtul, Prince Streeti Itaalia restoranis, kus nad sageli koos einetasid, ning lisanud lustlikult, et võtab kaasa küllalt raha, et õele tagasi maksta ning talle isegi laenu anda, kui Maria peaks seda vajama. Esmaspäeva õhtul oli õde teda oodanud kella kümneni ning läinud siis venna üürimajja, kus talle öeldi, et Carlo oli lahkunud veidi pärast seitset ega olnud tagasi tulnud.

„Üleeile,” tähendasin.

Nägin, et ka Durkinil oli märkmik lahti ja ta noogutas. „Esmaspäeval, 4. juunil.”

Wolfe vangutas pead. Ta oli istunud vaikselt ja

mittemidaginägevvalt nagu mägi, lõug rinnal, nüüd raputas ta muidu liikumatuks jäädes nõrgalt pead ja pomises: „Durkin, täna on kolmapäev, 7. juuni.”

„Ja siis?” Fred jäi teda vahtima. „Ei vaidle vastu, härra Wolfe.”

Wolfe vibutas Maria poole sõrme. „Kas see oli esmaspäeval?”

„Jah, härra. Muidugi. See on mu vaba õhtu.”

„Teie peaksite seda õhtut teadma. Durkin, paranda oma märkmikku või veelgi parem, viska see minema. Sa oled ajast kaksteist kuud ees, 4. juuni on esmaspäev järgmisel aastal.” Ta pöördus naise poole. „Maria Maffei, kahjuks pean andma teile kehva soovitus. Rääkige politseiga.”

„Ma juba tegin seda, härra.” Naise silmis vilksatas pahameel. „Nad ütlesid, et ta läks minu rahaga Itaaliasse.”

„See on võimalik.”

„Oh ei, härra Wolfe. Te ei saa nii arvata. Te olete mind näinud. Te ju näete, et ma ei tunne oma venda nii halvasti.”

„Kas politsei ütles teile, millise laeva peale teie vend läks?”

„Kuidas nad oleksid saanud seda teha? Mingit laeva ei ole. Nad ei uuri midagi, nad isegi ei kaalu seda. Nad lihtsalt ütlevad, et ta läks Itaaliasse.”

„Selge, nad teevad seda vaistu põhjal. Mul on kahju, aga ma ei saa teid aidata. Võin vaid oletada. Rõöv. Kus on sellisel juhul tema laip? Jälle tuleks teil pöörduda politsei poole. Varem või hiljem leiab keegi selle ja teie mõistatus laheneb.”

Maria Maffei raputas pead. „Ma ei usu seda, härra Wolfe. Ma lihtsalt ei usu seda. Ja siis oli ju veel see telefonikõne.”

Sekkusin. „Te ei maininud telefonikõnet.”

Naine naeratas mulle hambaid paljastades. „Ma tahtsin seda kohe teha. Veidi enne kella seitset helistati talle üürimajja. Telefon on seal alumise korruse esikus ja tüdruk kuulis teda rääkimas. Carlo oli elevel ja lubas kellegagi pool kaheksa kokku saada.” Naine pöördus Wolfe'i poole. „Te saate mind aidata, härra. Te saate aidata mul Carlo üles otsida. Ma olen õppinud teesklema rahu, sest olen elanud nii kaua ameeriklaste seas, aga

ma olen itaallane ja pean oma venna üles leidma ja maksma kätte sellele, kes on talle häda teinud.”

Wolfe raputas vaid pead. Naine ei pööranud sellele tähelepanu.

„Te peate, härra. Härra Durkin ütleb, et te olete raha koha pealt väga kitsi. Mul on veel pisut järel, ma suudan tasuda kõik kulud ja ehk veidi rohkemgi. Ja te olete härra Durkini sõber ja mina olen proua Durkini sõber, ta on minu sõber Fanny.”

Wolfe teatas: „Mina ei ole kellegi sõber. Kui palju te saaksite maksta?”

Naine kõhkles.

„Kui palju teil on?”

„Mul on tublisti üle tuhande dollari.”

„Kui palju te sellest maksaksite?”

„Ma maksaksin kõik. Kui ma leiaksin oma venna elusana, siis maksaksin kõik. Kui te leiate ta surnuna ja näitate mulle tema surnukeha ja seda isikut, kes talle häda tegi, maksaksin teile ikkagi korralikult. Enne maksaksin matuste eest.”

Wolfe'i silmalaud vajusid aeglaselt alla ja kerkisid siis uuesti üles. See, nagu ma teadsin, tähendas tema heakskiitu, olin sageli talle ettekannet tehes seda märki oodanud, tihtipeale asjatult. Ta ütles: „Te olete praktiline naine, Maria Maffei. Veelgi enam, võimalik, et te olete naine, kelle au on talle kallis. Teil on õigus, minus on midagi, mis saaks teid aidata: see on geenius, kuid te ei ole pakkunud stimulaatorit selle äratamiseks ning see, kas minu geenius teie venda otsides ärkab, pole kindel. Igal juhul tuleb esimeses järjekorras rutiinne töö ja selle kulud on väikesed.”

Ta pöördus minu poole.

„Archie, mine Carlo Maffei üürimajja, tema õde tuleb sinuga kaasa. Otsi üles see tüdruk, kes kuulis telefonikõnet, räägi tema ja teistega ning vaata Carlo Maffei tuba üle. Kui on mingeid jälgi, siis helista millalgi pärast viit siia ja kutsu Saul Panzer, võta kaasa kõik, mis tundub sulle ebaoluline.”

Minu meelest oli temast tarbetu torgata mind võõra inimese

juuresolekul, kuid olin juba ammu õppinud, et polnud mingit mõtet tema viisakuste peale vimma kanda. Maria Maffei tõusis toolilt ja tänas teda.

Durkin astus sammu lähemale. „Selle kitsiduse koha pealt, härra Wolfe, te ju teate, kuidas keel vahel tööle hakkab...”

Läksin talle appi. „Tule, Fred, võtame rotsteri ja ma võin su ära viia.”